

Олеся Жураківська: «Я знаю, що це таке – любити»

Розмовляла
Вікторія Котенок

– Пані Олесю, перше питання до вас як до керівниці театру: які прем'єри, події, фестивалі заплановані у новому сезоні?

– Можу розказати лише, чим ми відкриваємо цей сезон¹. Бо розповідати про плани – це давати карт-бланш конкурентам. На жаль, у нас люди не хочуть самі креативити, проте полюбують «злизувати» те, що ти народжуєш у своєму серці та голові. А плани амбітні: фестиваль «Митниця», виїзди на театральні фестивалі в Румунію та Польщу з виставою «Halt» Тамари Трунової, заплановано дві для сімейного перегляду, вистава за популярною британською франшизою «З цією виставою щось не так». Хочемо працювати у напрямку Work in Progress – це коли спектакль народжується в процесі репетицій, а не ставиться за конкретною п'єсою. Тобто хочеться рухатися і жити у просторі європейського театру – живого, креативного, актуального.

Відкриває сезон «Море... Ніч... Свічки...» і фестиваль «Митниця», що народився у нас як продовження фестивалю «Простір Майстра», присвяченого засновнику театру Едуарду Митницькому. Ідея «Митниці» належить режисерці Тамарі Труновій, лауреатці Шевченківської премії – одній з улюблених учениць Едуарда Марковича. Цього року ми отримали чимало заявок від бажаючих взяти в ньому участь і співпрацюємо з Театром драматургів, який запропонував п'єси сучасних авторів для розробки.

Тобто наш колектив працює на об'єднання, аби зміцнювати зв'язки між різними театрами. Мені здається, що це

Сергій Солодов, Олеся Жураківська у виставі «Корсиканка» Іржі Губача. Режисер Олексій Лісовець. Київський театр драми і комедії.

Олеся Жураківська (н. 1973, Київ) – акторка театру і кіно, заслужена артистка України, телеведуча, з січня 2023 – виконуюча обов'язки директорки-художньої керівниці Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра, керівниця напряму соціальної політики та контролю за роботою Будинку ветеранів сцени ім. Наталі Ужвій НСТДУ. Закінчила Російський інститут театального мистецтва (курс Володимира Андрєєва). З 2002 року працює акторкою у Київському театрі драми і комедії на лівому березі Дніпра. Ролі: Рита у виставі «Море... Ніч... Свічки...» Йосефа Бар-Йосефа, Наталія Іванівна у «Трьох сестрах» Антона Чехова (реж. обох Едуард Митницький), Жозефіна у «Корсиканці» Іржі Губача, Годувальниця у «Ромео і Джульєтти» Вільяма Шекспіра, Феона у «Не все коту масляна» Олександра Островського, Пацієнтка / Адвокат у «Мотузці» Михайла Хейфеця (реж. усіх Олексій Лісовець), Хлопчик у виставі «Усі найкращі речі» Дункана МакМіллана (реж. Тамара Трунова) та ін. У кіно знімається з 2001 року. Ролі: Галя («Трубач» Анастолія Матешка, 2014), Дівчина («Донбас» Сергія Лозниці, 2018), Ірина (серіал «Подорожники» Володимира Харченка-Куликовського, 2019), Павлина Йосипівна (серіал «Кріпосна» Фелікса Герчикова і Максима Литвинова, 2019–2021), Світлана Якименко (серіал Валентина Шпакова «Перші ластівки. Залежні», 2020), Ніна Петрівна (серіал Тараса Ткаченка «Мама», 2021–2022) та ін. Нагороджена Орденом княгині Ольги III ступеня та Мистецькою премією «Київ» імені Амвросія Бучми за роботи у виставах «Схід-Захід» та «Усі найкращі речі».

¹ На момент виходу інтерв'ю відкриття сезону вже відбулося: 7 вересня виставою «Море... Ніч... Свічки».

Віталій Швидченко та Олеся Жураківська у серіалі «Мама». Режисер Тарас Ткаченко. 2021.

важливо, продуктивно і правильно. Враховуючи складні часи, в які зв'язки зазвичай руйнуються. Тож цей крок є абсолютно усвідомленим, аби люди спілкувалися та існували у співтворчості. Нам дуже хотілося, щоб у репертуарі збереглася вистава Едуарда Марковича «Море... Ніч... Свічки...». У ній я сама довгий час грала...

– Ви Риту грали?

– Я у цій виставі від самого початку. Дуже люблю її, і повернення у репертуар вважаю правильним з огляду на тему, яка там звучить. Адже вона про людей, травмованих війною, які шукають своє щастя. Ми її поновили, зберігши режисерський малюнок, але оновивши акторський склад. Єдина акторка, яка залишилася на ролі, наш талісман, народна і всіма любима артистка – Неоніла Миколаївна Білецька.

– Хто поновлював постановку?

– Тамара Трунова. У нас є два відеозаписи: в давнішому грає Віталій Лінецький, у другому – Ахтем Сеїтаблаєв. Завдяки цим відео повністю збережений режисерський задум, мізансцени, художнє і музичне вирішення. У виставі нові акторки та актори, яскраві індивідуальності, вони доповнили сенси. В нас молодий акторський склад талановитий і, попри вік, популярний. Вистава стала чудовою нагодою для них попрацювати з хорошою драматургією. Бо, як на мене, п'єса Йосефа Бар-Йосефа ідеально написана. А ще «торкнулися» людини, яка створила цю виставу... Як каже Тамара Трунова, важлива тяглість, щоб ми трималися одне одного, зберігали те, що у нас є, і примножували надбання.

– З січня ви керуєте театром. Кажете, нові актори приєдналися до колективу. Дванадцять працівників на фронті, чи не так?

– Так. Було 13 – у липні загинув працівник нашого театру Олег Острополец. Царство небесне йому. Він був ветераном АТО і в перший день повномасштабного вторгнення пішов на війну. Наш герой, світла йому пам'ять і земний уклін. Нині на фронті 11 героїв нашого театру і одна героїня.

– Читала, що ви їх усіляко підтримуєте...

– Так, підтримуємо. Ось, власне, недавно був мій день народження, зовсім не хотілося його святкувати, але розуміла, що треба скористатися нагодою: і з людьми поспілкуватися, і якісь кошти для наших акумулювати. І, завдяки

показу вистави «Корсиканка» у Жовтневому палаці, вдалося зібрати 130 тис. гривень. І я одразу перевела їх на рахунок нашого співробітника Сашка Чабали, який збирав на авто та оптику для свого підрозділу.

– Прем'єра вистави «Море... Ніч... Свічки...» була 2003 року. Того ж року випускалася і «Корсиканка», яка в театрі успішно і без перерв грається уже 20 років. Ви незмінно залишаєтеся в ролі Жозефіни. А Наполеона хто грає?

– Перший сезон грав Олександр Гетьманський, якого вже, на жаль, немає в живих... А потім прийшов Сергій Солодов, який і досі грає Наполеона...

– За 20 років і ви змінилися, і глядачі, і в країні стільки подій знакових відбулося, а вистава не втрачає своєї популярності серед глядачів, своєї актуальності... У чому її секрет, як гадаєте?

– Думаю, секрет у простоті. Взагалі, я впевнена, що найскладніше у театрі – це простота, щоразу переконаюся в цьому під час акторських конкурсів. Ми просимо розказати акторів вірш, наче історію з власного життя. І, практично, ніхто не може цього зробити. З мого особистого акторського досвіду, простота – це найскладніше. Характерність і таке інше – це все зрозуміло. Це ремесло, навички. А от простота спілкування з глядачем не у всіх виходить. Недаремно кажуть, що все геніальне – просто.

Ми з глядачем говоримо доступною мовою. У виставі закладені прості, але водночас глибокі і важливі сенси. І залежно від віку і досвіду людини, яка сидить в залі, глядачі бачать її по-різному. Діти бачать історію про Наполеона і смішну тітку, яка поруч з ним чогось бігає... Молоді люди помічають між героями ниточку кохання... Старші думають, можливо, про плінність часу і втрачені можливості, про те, що треба цінувати кожну мить, що дійсно, ти живеш, поки борешся... Мій найулюбленіший момент: щастя або є, або його немає, воно ось тут (показує на серце). Для нього не треба щось вигадувати. Ти бережеш і культивуєш СВОЄ щастя, свою радість, робиш те, що робить тебе щасливим. Можливо, це звучить егоїстично, але, врешті, тільки щаслива людина може подарувати радість і надію іншому.

Не знаю, скільки вистава ще проживе, але на сьогодні вона – одна з найулюбленіших для наших захисників. І це сталося не зараз. У мене десь висить грамота – подяка від захисників – за 2015 рік, здається. Ми отримали її за те, що регулярно запрошували на виставу захисників, волонтерів, їхніх близьких. Тобто від початку війни 2014 року ми започаткували таку практику, і вона стала традицією.

– У «Корсиканці» ви взаємодієте з публікою, а у виставі «Усі найкращі речі» глядачі є єдиними вашими партнерами. Чи складно вам існувати в жанрі моновистави? Та ще торкаючись такої важкої теми, як суїцид?

– Моновистава – це, напевно, найскладніший жанр для актора. Автором цієї історії є сучасна молода людина Дункан Макміллан, тому мені хотілося розмовляти із залом так, як зараз розмовляють сучасні люди: мовою відомою, знайомою, щоб не було бар'єру. Я хвилювалася, чесно кажу. Бо це перша в моєму житті моновистава, а я мало бачила цікавих моновистав, щоб на 30-й хвилині мені не стало сумно... Але наша співтворчість з Тамарою Труною була не-

ймовірною. Жодного непорозуміння. Режисерка «несла» мене, як кришталевий бокал, до самої прем'єри. Абсолютно довіряла мені. У неї були певні режисерські, художні задуми на початку, але в процесі багато чого відпало, бо Тамара бачила, що мені це не потрібно. В результаті, у нас вийшов чистий лаконічний чорно-білий простір з дисками і лампами. Виявилось, що мені нічого не треба для гри, окрім валізи, червоної шапочки і глядачів.

І цей мінімалізм дуже допомагає. Все, що треба, він розповідає про героя. Це історія, коли людина опиняється на межі, і для неї все довкола або чорне, або біле. На цій межі опинився хлопчик, який розповідає історію свого дорослішання. Він ділиться тим, як не перейти на темний бік навіть у найскладніші часи. І залишається у колі світла, хоч часто доходить до межі, але не перетинає її. Це і є сенс: як з маленьких простих речей вибудувати опертя, створити ту саму соломинку, за яку в потрібний момент зможеш вхопитися. Я отримую від глядачів фантастичні листи. Зараз я вам один зачитаю... «...Через рік після смерті батька мені самій хотілося померти. Непереборно. І це було якраз два роки тому. Я не знала, про що вистава "Усі найкращі речі"... У середині дійства, коли ви попросили: "Люди, не робіть цього... бо усі речі колись стануть кращими", – я вам повірила. Дякую, що вирішили це озвучити... Ви і Тамара Вікторівна просто фантастичні. Я поки не знаю, як пережити цю виставу, але думаю, що мені самою долею було призначено її побачити. Дякую вам...»².

– Вистава врятувала життя...

– Була зовсім схожа історія, як у виставі, тільки з донькою і її мамою. Дівчина писала, що боялася йти на нашу виставу, але дуже рада, що побачила. Ми говоримо про те, що така ситуація може статися з будь-ким. Але це не вирок, це просто твій шлях – болючий, страшний... Але можна знайти сили не перетинати межі.

Коли я читаю такі листи, я плачу. Звісно, вони на мене дуже впливають. Але... (Замовкає. Після паузи крізь сльози) У такі моменти... я розумію, навіщо я обрала цей шлях... Хоча іноді здається: я не обирала, так склалася доля, вступ до інституту був авантюрою з мого боку. Вже потім я пішла цією дорогою свідомо і цілеспрямовано. Іноді, коли втомлююся, я згадую листи, історії людей, для яких важливо було прожити зі мною виставу, і все стає на свої місця, я розумію, чому так втомлююся, навіщо взяла відповідальність за цей театр, чому мій робочий день іноді триває 14 годин...

– Цей зворотній зв'язок від глядачів підтримує вас...

– Безсумнівно. Розумієте, я завжди серйозно ставилася до професії, усвідомлювала, можливо, це було закладено ще педагогами: якщо тобі дано впливати одночасно на велику кількість людей – це найвідповідальніша місія. І коли отримую від глядачів такий фідбек, я розумію, що роблю правильно, адже часто, як будь-яка творча людина, сумніваюся. Попри весь досвід, щоразу хвилююся, коли виходжу на сцену. Щоразу молюся, роблю крок до залу і не знаю, хто там сидить, як сприйматиме, як пройде вистава.

Олеся Жураківська.

– Не менш щемлива роль Ніни у серіалі «Мама». Відгуки глядачів, мабуть, теж були.

– Тут мені взагалі дісталася роль моєї сучасниці – мами. Серіал про те, що зараз переживають жінки, які шукають своїх зниклих дітей, чоловіків на фронті. Від усвідомлення цієї відповідальності мені було дуже... (замислюється) важко підібрати точне слово... Бо і тема складна, і знімаємо ми поки не так, як у Голлівуді, бо є всякі обмеження. Але це був дуже щасливий творчий процес. Так, було важко, я боялася десь набрехати, щось награти. Хоч це художній фільм, який має право на вимисел, але хотілося якомога достовірніше існувати в цій ролі.

Ввечері після прем'єри я вимкнула телефон, а зранку у соцмережах побачила запити від жінок. І однією з перших була Ядвіга Лозинська – мама, яка з 2014 року шукає свого сина. І вона мені написала: «Так все і було. Я розумію, що це кіно. Але все так і було. Я вам дуже дякую за кіно». Я виплакала усі сльози... (Пауза) Потім мені написало ще багато жінок, просто Ядвіга була першою.

– Отже, роль вийшла правдивою. Римма Зюбіна в одній розмові якось сказала, що їй не потрібно вбивати своїх дітей, щоб зіграти Медею. Як ви створювали образ цієї мами у серіалі?

– Я Римму люблю саме за те, що якісь речі ми бачимо однаково. Ми друзі, я захоплююся її талантом, людяністю, громадянською позицією. Взагалі, вона просто фантастична жінка. І те, що вона каже, часто мені близьке. Для того, щоб любити когось, не обов'язково цю людину народити. І я в цьому абсолютно впевнена. Бо, якщо б народження дитини гарантувало любов матері до неї, то у нас би не було такої кількості дітей у притулках і людей, позбавлених батьківських прав. У мене є діти, яких я люблю всім серцем, – це мої племінники, мої похресники. Я про них піклуюся, деякі звуть мене мамою. У мене є досвід, я знаю, що таке – любити.

– Багато років ви опікуєтеся Будинком ветеранів сцени. Повернули його із забуття, зробили ремонт, часто навідуєтеся і закликаєте інших. Коли і як склалася ця ваша історія?

² Оpubліковано лише уривок з листа, щоб зберегти анонімність автора.

– Не знаю, як розповісти, щоб не образити ту людину, якої вже немає в живих... *(Пауза)* Почалося все з благодійного фонду, який звернувся, щоб я їм збрала гроші. Я у цьому питанні прискіплива, тому сказала, що маю поїхати і подивитися, на що підуть гроші. Я побачила приміщення в жахливому стані: дах протікав, все текло по стінах, які були в грибку та плісняві. Продукти зберігалися на підлозі. Фонд хотів зробити перекриття покрівлі. Я запропонувала об'єднати наші зусилля: до тих грошей, що вже були у них, обіцяла додати свої. Коли збрала, телефоную і чую у відповідь: а грошей немає. 40 тис. вони витратили начебто на ліки. На той час це були великі гроші, ліки стільки не коштували! Я з ними попрощалася і вирішила сама робити ремонт.

А потім виявилось, що територію Будинку ветеранів вже перемиряли... Усе було готове для того, щоб чи продати, чи здати в оренду, не знаю... Будинок занедбаний, пережарені старі, їсти нема чого... У Марії Онуфрівни Кравець рама вікна була така порепана і тріснута, що вікно просто не закривалося. У мене збереглися фотографії, бо це перше вікно, яке я замінила. Така сама холодрига була у кімнаті Миколи Івановича Оленчука, який після двох інсультів, щоб не змерзнути, лягав спати у куртці та взутті. Я це ніколи не забуду...

Я почала боротьбу, і боротьбу почали зі мною. Дуже агресивно. Я зробила розголос цієї ситуації, бо моя публічність є також і моїм захистом. Почали дзвонити Митницькому, який викликав мене до себе і питав: Журочко, що ти там таке робиш? Я казала, що роблю ремонт. Ця вся ситуація навколо будинку була така бридка... Але поступово ми його ремонтували, закуповували техніку, допомагали ліками. Спершу часто їздила, потім був період, що лише телефонувала. Боротьба була довгою і важкою. На щастя, Театральну спілку очолив Богдан Струтинський, Будинку підібрали хорошого директора, і мені відлягло від серця. Коли почалася війна, я скористалася моментом, щоб усіх ветеранів евакуювали на захід країни, тому вирішила знову зробити ремонт.

– *Це у 2022 році?*

– Так, у квітні, коли відступили ці нелюди з Київської області. Проїхати туди було складно: все було перекрито військовими. Мене називали ненормальною, але мені все одно вдалося проїхати всі блокпости. Четверо працівників залишилося, тож вдалося зберегти все, що було у Будинку. У сусідньому мародери все винесли, бо нікого не було. Будинок у нас золотий: перед ним прилетіло, встряло, але не вибухло... Пощастило... І він був у нас там як опорний пункт. Дівчата годували чоловіків з Тероборони, можна було помитися, поспати.

Коли озвучила ідею з ремонтом працівникам, вони теж назвали мене ненормальною. Це була чудова нагода все оновити, бо коли жили ветерани, не хотілося їх мучити стуком, шумом, запахами, незручностями. І нам все вдалося. Цього року мешканців уже повернули. Сьогодні у Будинку 18 ветеранів, здається. Старенькими опікується Театральна спілка, і я можу бути спокійна за них.

– У виставі «Корсиканка» звучить така фраза: хто мало ви-

магає, той мало отримує. Як керівниця, акторка, жінка – ви вимогливі до себе?

– Дуже. Спершу я вимагаю чогось від себе, а вже потім від людей. Ніхто мені не дорікне, мовляв, ага, сама сиділа, ногу на ногу закинула, а від нас вимагає. У театрі я так і кажу: керую не одна я, а ми всі разом. Театр може існувати тільки у співпраці і співтворчості. Кажу: отак роблю я, і того ж вимагатиму від вас. Переконана: чим більше люди навантажена, тим більше вона організована. За 21 рік роботи в театрі я жодну репетицію не зірвала. Театр вдавалося поєднувати з кіно, телебаченням, антрепризами. Не хотілося себе ні в чому обмежувати, бо все було різне, по-своєму цікаве. У цьому полягає моя професія – вміти і те, і друге, і третє... Кажуть, моя свобода закінчується там, де починається свобода іншої людини. Тому я завжди робила так, щоб всім було добре.

– *Чи буде в новому сезоні прем'єра за вашої участі?*

– Побачимо. По-перше, у мене дуже багато часу нині займає керівництво театром. По-друге, як акторка я теж граю вистави. А ще часто на гастролі запрошують. На базі я можу в місяць грати дві вистави, а на гастролях, приміром, п'ять. Тому фізично мені складно. Сподіваюся, що нарешті з'явиться кіно, бо я його дуже люблю. А сумістити все це буде непросто. Я щиро люблю репетиції, імпровізувати, шукати. А з Тамарою працювати – це взагалі фантастика. Торік ми з нею працювали в Польщі над виставою Inwazja / «Вторгнення». Проект фінансувався Міністерством культури Польщі. Польська драматургиня Маліна Пшеслюга спеціально для неї написала п'єсу. Грала дві польські³ і три українські акторки – я з Театру на лівому березі, Анастасія Євтушенко з Молодого театру⁴ і Христия Люба із «Золотих воріт».

Вийшла неймовірна вистава. З нею ми потрапили у шорт-ліст Національного конкурсу сучасної драматургії. Не виграли, але це була для нас велика честь – бути присутніми у списку номінантів. Вистава про те, як у польську сім'ю – мами і доньки – прибувають дві біженки з України, як війна руйнує всесвіт, стосунки людей, навіть якщо за вікном не падають гради і бомби. Я грала Війну. Прем'єра була на початку грудня 2022 року в Білостоцькому театрі. Зіграли її двічі там, потім двічі у Литві і тричі на конкурсі.

– *Чи є можливість її показати в Україні?*

– Поляки бояться до нас їхати. А просто забрати у них цю виставу ми не можемо, адже авторські права належать Білостоцькому театру. У критичній статті про вистави автор написав: «Я прийшов в університетський культурний центр, приготувався подивитися виставу, сів на незручне пластикове крісло і опинився в театральному феррарі». Пишаюся цією роботою, і шкода, що її так мало було показано, ми мріємо з Тамарою зіграти її в Україні. Взагалі, ми багато мріємо і знаємо, що жодна мрія не народжується, якщо в тобі не закладено можливостей втілити її у реальність.

Серпень 2023 року

³ Беата Чижевська і Моніка Заборська.

⁴ Сьогодні акторка працює у Національному театрі ім. М. Заньковецької (Львів).